

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

ÁLLATFIGURÁKAT ÁBRÁZOLÓ GRAFIKÁK MÁSODLAGOS FELHASZNÁLÁSA

SZJSZT-18/2018

A megkereső nyomozhatóság által feltett kérdések

- 1. Az S. A. (a továbbiakban: sértett) által készített, állatfigurákat ábrázoló grafikák és az azok alapján készített figurák (plüssfigura, hűtőmágnes, kerámiafigura) felhasználásával az egyesület megsértette-e a sértett eredeti rajzai alapján fennálló szerzői jogát?*
- 2. Az átadott kiadványokon szereplő figurákból megállapítható-e, hogy azok a sértett által készített grafikák alapján készültek-e? Amennyiben igen, milyen jellemző sajátosság alapján állapítható ez meg?*
- 3. Amennyiben az egyesület megsértette a sértett eredeti rajzai alapján fennálló szerzői jogát, akkor érte-e őt vagyoni hátrány, illetve mekkora az őt ért vagyoni hátrány összege, figyelemmel a részére kifizetett díjra és díjkifizetést követően történő egyéb felhasználásra?*

Az eljáró tanács szakvéleménye

Az Sztj 1. §-ának (1) bekezdése értelmében a szerzői jog védelme alatt áll az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Az Sztj. 1. §-ának (3) bekezdésében foglaltak értelmében a védelem fennállásának további pozitív feltétele, hogy az alkotásnak, mint szellemi tevékenység eredményének, egyéni, eredeti jelleggel kell bírnia. A védelem független mennyiségi, minőségi vagy esztétikai jellemzőktől és az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.

Az eljáró tanácsnak a megkeresés értelmében nem volt feladata a csatolt iratanyagban található alkotásokról megállapítani, hogy azok szerzői jogi védelem alatt állnak-e, vagy sem. Ennek ellenére az eljáró tanács szükségesnek tartja vizsgálni a szerzői jogi védelem fennállását, ugyanis enélkül nem lehet érvényesen megállapítani a szerzői jogi jogsértés megtörténtét sem, amelyre a megkereső kérdései irányulnak.

Habár az eljáró tanács véleménye szerint grafikai közhelyeket tartalmaznak a sértett által készített alkotások, összehatásukban mégis teljesítik a szerzői jogi védelemhez szükséges egyéni, eredeti jelleg követelményét. Az eljáró tanács a sértett iratanyagban található rajzainak egyéni, eredeti alkotásként való megítélését a hazai joggyakorlat és szerzői jogi szakirodalom, valamint a Szerzői Jogi Szakértő Testület korábbi szakvéleményeinek a meg-

állapításaival összhangban alakította ki.¹ A megkereső által csatolt iratanyag alapján megállapítható, hogy a sértett által készített állatfigurák a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Sztj.) 1. §-a (2) bekezdésének *h*) pontja alá tartozó, egyéni, eredeti jelleggel rendelkező, szerzői jogi védelem alatt álló alkotások.

Az Sztj. 9. §-ának (1) bekezdése értelmében a szerzői jog a személyhez fűződő és vagyoni jogok összessége, amely a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzőt. A szerzőt személyhez fűződő szerzői jogként többek között az Sztj. 12. §-ának (1) bekezdése alapján „*megilleti a jog, hogy művén és a művére vonatkozó közleményen – a közlemény terjedelmétől és jellegétől függően – szerzőként feltüntessék. A szerzőt a mű részletének átvétele, idézése vagy ismertetése esetén is meg kell jelölni. A szerző a neve feltüntetéséhez való jogot a felhasználás jellegétől függően, ahhoz igazodó módon gyakorolhatja.*” Ugyanezen paragrafus (2) bekezdése alapján Az „*az át- vagy feldolgozáson, illetve a fordításon az alapul szolgáló mű szerzőjének nevét is fel kell tüntetni.*”

Az Sztj. 16. §-a (1) bekezdésének értelmében vagyoni jogként „*a szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.*” Az Sztj. 45. §-ának (1) bekezdése alapján „*a felhasználási szerződést – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – írásba kell foglalni.*”

Ad. 1. A tanúvallomások alapján megállapítható, hogy a sértett több alkalommal is készített grafikákat az egyesület számára. Műveinek nyilvánosságra hozatalát és elsődleges felhasználását szóbeli megállapodások alapján végezték, ezekért az ellenértékként ígért tárgyi ajándékokat a szerző megkapta. Habár sem a nyilvánosságra hozatal, sem a művek elsődleges felhasználása nem írásbeli szerződés alapján történt, ezt a sértett a tanúvallomása alapján nem kifogásolta, sem a nyilvánosságra hozatal, sem az elsődleges felhasználást nem tartotta jogszerűtlennek, e felhasználások az engedélyével és beleegyezésével történtek.

Jelen ügyben a kifogásolt cselekmény a már nyilvánosságra hozott grafikai művek úgy nevezett másodlagos felhasználása (turisztikai kiadványok, pólók, bögrék stb.), illetve az Sztj. 26. §-a szerinti sugárzása és nyilvánossághoz közvetítése reklámfilmekben, valamint az Sztj. 29. §-a szerinti átdolgozása.

A szerzőt megillető kizárólagos jogok alapján főszabály szerint a mű mindenfajta felhasználásához a szerző engedélye szükséges, és a szerzőt – a törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felhasználásra adott engedély fejében díjazás illeti meg. [Sztj. 16. § (1) és (4)]

Az iratanyagban szereplő, jelmezként történő felhasználásról egyértelműen megállapítható, hogy az Sztj. 29. §-a szerinti átdolgozásnak minősül, és ehhez a szerző egyéni engedélyére lett volna szükség.

¹ Szakfordítás szerzői jogi védelme: SZJSZT-22/2004; Környezetvédelmi engedélyezési tervdokumentáció szerzői jogi védelme és jogosulatlan felhasználása építési engedélyezési tervdokumentációhoz; a kártérítés mértéke: SZJSZT-25/2003; Grafikai alkotás szolgai másolása: SZJSZT-21/2005.

Emellett az Szjt. 16. §-ának (5) bekezdése alapján bizonyos felhasználásokat – a szerző helyett – a közös jogkezelő szervezet engedélyezhet, s a díjat a szerző a közös jogkezelő szervezeten keresztül kapja meg. A már nyilvánosságra hozott képzőművészeti alkotások másodlagos felhasználásának (így többszörözésének, terjesztésének – tehát jelen ügyben a szórólapon, pólón, bögrén, táskán stb. történő megjelenítésnek), valamint sugárzásának és nyilvánossághoz közvetítésének engedélyezése is az úgynevezett előírt közös jogkezelés körébe tartozik. Előírt közös jogkezelés alapján a jogosult az Szjt. előírása alapján mindaddig kizárólag közös jogkezelő szervezet útján gyakorolhatja jogait, ameddig a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Kjkt.) 18. §-ának (1) bekezdésében foglaltak szerint jogszerűen tett előzetes tiltakozó nyilatkozata hatályossá nem válik. Amennyiben a szerző ilyen nyilatkozatot nem tett, műveinek másodlagos felhasználását, valamint sugárzását és nyilvánossághoz közvetítését nem ő, hanem a közös jogkezelő szervezet engedélyezi, és az ezek után járó jogdíjat is a közös jogkezelő szervezet részére kell megfizetni, amely azt kifizeti a szerzőnek.

A grafikai alkotások esetében a HUNGART Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület (a továbbiakban: HUNGART) a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala által a Kjkt. 101–102. §-a alapján vezetett nyilvántartásba bejegyzett közös jogkezelő szervezet, amely a jogérvényesítést végzi. A közös jogkezelő szervezetnek az általa engedélyezett felhasználási feltételeket és a felhasználás fejében járó díjakat naptári évre előre kell megállapítania a díjszabásban, amelyet köteles közzé tenni. A díjszabás jóváhagyásáról az igazságügyért felelős miniszter dönt a Kjkt. 145. §-ának (2) bekezdése alapján.

Az eljáró tanács megemlíti, hogy a HUNGART 2018. évi díjszabása – Általános Rendelkezések 3. pont – értelmében a jogosítás minden olyan esetben, ha a felhasználás személyhez fűződő jogokat is érint, a szerző személyes hozzájárulásától függ, amelyet a HUNGART szerez meg a jogosulttól. Amennyiben azt a jogosult nem engedélyezi, úgy a HUNGART sem adhatja meg az engedélyt.²

Az iratanyag alapján megállapítható, hogy az egyesület a felhasználáshoz nem kért engedélyt a szerzőtől és feltehetően a közös jogkezelő szervezettől sem, így megsértette a szerző vagyoni és a névfeltüntetéshez fűződő jogát is.

Az eljáró tanács az iratanyag alapján a fenti jogsértések megállapítása mellett a jogsértés mértékét a felhasználások pontos volumenének ismerete híján nem tudja megállapítani.

Ad. 2. Az eljáró tanács az iratanyag alapján megállapította, hogy az átadott kiadványokon szereplő figurák a sértett által készített grafikák alapján készültek, és habár ez nem volt kérdés, ugyanez megállapítható a grafikai művek alapján készített különböző figurákról is. Erre utal többek között az állatfigura fejformája, a szemek megoldása, a test csíkozásának rajza, a test részének barázdáltsága, tehát az állatfigura meghatározó karaktere, valamint a szívmotívum, amely azonosságot mutat a felhasznált változattal.

² Lásd: <http://www.hungart.org/wp-content/storage/2018/01/Általános-rendelkezések.pdf>.

Mindez a tanúvallomások alapján is egyértelmű, mivel a tanúk egyike sem cáfolta azt, hogy a grafikák alapján készültek volna a kiadványon szereplő figurák.

Ad. 3. Az eljáró tanács a 3. kérdés megválaszolását megelőzően utal a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. §-ának (1) bekezdésére, mely szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...”.

Az eljáró tanács a 2. kérdés megválaszolásánál már rögzítette, hogy az iratanyag alapján nem állapíthatók meg a konkrét felhasználási cselekmények, azaz hogy mely grafikákat hány esetben, milyen terjedelemben használtak fel, többszöröztek, terjesztettek, sugároztak, illetve dolgoztak át.

Főszabály szerint a művek felhasználására felhasználási szerződésben lehet engedélyt szerezni, amelynek feltételei és a felhasználási díj a felek szabad megállapodásának tárgya. A Szerzői Jogi Szakértői Testület következetesen folytatott gyakorlata értelmében az eljáró tanácsok a felhasználási díj, illetve vagyoni hátrány mértékére – erre irányuló kérdés esetében – sem állapítanak meg konkrét összeget, hanem a felhasználási díj, illetve a vagyoni hátrány megállapításának szempontjairól, lehetőségeiről adnak tájékoztatást.

Az eljáró tanács álláspontja szerint jelen ügyben az első felhasználást követő további felhasználásokért – kivéve az átdolgozást – a szerzőnek járó díj mértékét a HUNGART-nak a felhasználás éve szerinti díjszabása alapján lehetne megállapítani. Az átdolgozás minden esetben a szerző egyéni engedélyezése alatt áll.

Az eljáró tanács a személyhez fűződő jog megsértésére tekintettel megjegyzi, hogy annak mértékét úgyszintén hozzá kell számítani a vagyoni hátrányhoz. A 2018. évben hatályos HUNGART-díjszabás általános rendelkezések 25. pontja értelmében és a HUNGART gyakorlata szerint a jogosulatlan vagy a megengedett példányszámon felüli felhasználás, valamint a névfeltüntetési szabályok megszegése – külön-külön – a jogdíj 100-100%-ának megfelelő pótdíj mint átalánydíj megfizetésének kötelezettségét vonja maga után, tekintettel az ellenőrzési költségekre.

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a szerző szerzői jogi jogsértés esetén támasztható polgári jogi igényként kártérítést is kérhet, illetve elmaradt jogdíja mellett személyhez fűződő joga megsértése esetén sérelemdíjat is követelhet.

Dr. Koltay Krisztina, a tanács elnöke

Dr. Takács Nóra Emese, a tanács előadó tagja

Sára Ernő, a tanács szavazó tagja